

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षा का विषय Sanskrit	विषय कोड 5 1 2	परीक्षा का माध्यम English
-----------------------------	-------------------	------------------------------

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे।

प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	प्राप्तां
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

पुस्तिका का क्रमांक A-23 0814790

परीक्षार्थी का रोल नम्बर

-	1	3	5	3	4	9	2	7	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

शब्दों में

-	one	three	five	three	four	nine	two	seven	3/4
---	-----	-------	------	-------	------	------	-----	-------	-----

एक एक दो चार तीन नी पाच छ आठ

केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष एवं परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रश्न पत्र का सेट D

क :- परीक्षार्थी का कक्षा क्रमांक 39

ख :- परीक्षा का दिनांक 14 03 2023

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केन्द्र क्रमांक की मुद्रा केंद्राध्यक्ष

HIGH SCHOOL EXAMINATION C. No. 532322

पर्यवेक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर Kaboli Chakralorty

केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष के हस्ताक्षर Kaboli

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रमाणित किया जाता है कि होलो क्राफ्ट स्टीकर क्षतिग्रस्त नहीं पाया गया तथा अन्दर के पृष्ठों के अनुरूप मुख्य पृष्ठ पर अंकों की प्रविष्टी एवं अंकों का योग सही है।

निर्धारित मुद्रा : नाम, पदनाम, मोबाईल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पदांकित संस्था के नाम की मुद्रा लगाएं।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा

Label ST-16

मुख्य परीक्षक
परीक्षक क्र.-4324
Mob-9424947171

Ranjana wa...
V. No. 4035

ST-16A4

Laser Ink

www.odyyindia.com

59.1mm x 33.9mm x 16

Oddy

प्रश्न क्र.

प्रश्न 1 के उत्तर

उत्तर (i) एकवचनम् ✓

उत्तर (ii) (अ) प्रथमा ✓

0874180

उत्तर (iii) (ब) इवः ✓

उत्तर (iv) (क) एव ✓

उत्तर (v) (अ) एकवचनम् ✓

उत्तर (vi) (द) सप्तमी ✓

प्रश्न 2 के उत्तर

उत्तर (i) न ✓

उत्तर (ii) आम ✓

उत्तर (iii) न ✓

उत्तर (iv) न ✓

उत्तर (v) आम ✓

उत्तर (vi) आम ✓

Ranjana wankhede
V. No. 4035

प्रश्न क्र.

प्रश्न 3 के उत्तर

(क) जगदीशः व्यञ्जन सन्धिः

(ख) पीताम्बरः बहुव्रीहिः समासः

(ग) विद्यालयः दीर्घस्वर सन्धिः

(घ) चौरान् अभयम् पञ्चमी तत्पुरुषः समास

B

S

(ङ) मन्त्रोत्थः विसर्ग सन्धिः

E

(च) रामकृष्णो द्वन्द्व समासः

प्रश्न 4 के उत्तर

उत्तर (क) शानच्

उत्तर (ख) बुद्धिः

उत्तर (ग) दुर्वहम्

उत्तर (घ) उपनयनोपदेशेन उपनयनोपदेशेन

उत्तर (ङ) क्तवतु

प्रश्न क्र.

उत्तर (च) तुमुन्

प्रश्न 5 के उत्तरउत्तर (अ) तनुः 'शरीरम्' इत्यस्य पदस्य तनुः पर्यायः भवति।उत्तर (ब) दुर्लभः 'सुलभः' इत्यस्य पदस्य दुर्लभः विलोमपदं भवति।उत्तर (ग) 'सार्थकम्' इत्यस्य पदस्य निरर्थकम् विलोमपदं भवति।उत्तर (घ) मधुराभिः गीतानि इत्यस्मिन् पदयोः गीतानि विशेष्यम् अस्ति।उत्तर (ङ) सुन्दरः बालकः इत्यस्मिन् पदयोः सुन्दरः विशेषणम् अस्ति।उत्तर (च) 'आम्रम्' इत्यस्य पदस्य रसालम् पर्यायः भवति।प्रश्न 6 का उत्तर (अथवा)

उत्तर - लूरः पिच्छान् उदघाटय नृत्यमुद्रायां स्थितः भवति।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 7 का उत्तर

उत्तर

वस्तुतः चौरः आरक्षी एव आसीत्।

प्रश्न 8 का उत्तर (अथवा)

उत्तर

सरसः तीरे ~~बहुः~~ वसन्ति।

प्रश्न 9 का उत्तर

उत्तर -

अस्माकं पर्यावरणं वायुमण्डलं, जलं, धरातलं, अक्षयं च सर्वं दूषितम् अस्ति।

प्रश्न 10 का उत्तर

उत्तर

शमाय कुशलवयोः कुण्ठार्लषस्य स्पर्शः हृदयग्राही आसीत्।

प्रश्न 11 के उत्तर

उत्तर

गायकः गीतं गायति।

उत्तर (ii)

छात्रेण ग्रन्थं पठ्यते। छात्रेण ग्रन्थं पठ्यते।

प्रश्न क्र.

उत्तर (iii) छात्रन ग्रन्थं पठयत।

प्रश्न 12 का उत्तर

सुभाषितं -

अमन्त्रमक्षरं नास्ति, नास्ति मूलमनोषधम्।
अयोज्यः पुरुषः नास्ति योजकस्तत्र दुर्लभः ॥

B

प्रश्न 13 का उत्तर

उत्तर (ii) न न्यायाधीशः कः आसीत् ?

उत्तर (iii) कं दृष्ट्वा धूर्तः शृगालः अवदत् ?

प्रश्न 14 का उत्तर

उत्तर (i) कः - रामः   कं - कुशलवो

उत्तर (ii) कः - कुशः   कं - रामम्

प्रश्न 15 का उत्तर

उत्तर (i) श्री गणेशाय नमः।

उत्तर (ii) सीता रामेण सह वनं गच्छति।

प्रश्न 16 का उत्तर

B (i) सदा समयस्य सदुपयोगः कुरणीयः।

S (ii) अत्र जीवनं दुर्वहम् च अस्ति।

E (iii) इदानीं वायुमण्डलं भूगम प्रदूषितमस्ति।

(iv) मयूरः अहिमुकुः इति नाम्नाऽपि ख्याते।

प्रश्न 17 का उत्तर

1. बुद्धिमती पुत्रद्वयेन अपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता।

2. मार्गं सा एकं व्याघ्रम् अपश्यत्।

3. व्याघ्रं दृष्ट्वा सा पुत्री ताडयन्ती उवाच - अधुना एकमेव व्याघ्रः विभज्य भुज्यताम्।

प्रश्न क्र.

4. व्याघ्रः व्याघ्रमरिष्यमिति मत्वा पलायितः।

प्रश्न 18 के उत्तर

उत्तर (i) कृषकः बलीवदीभ्यां क्षेत्रकृषणं कुर्वन्नासीत्।

उत्तर (ii) तयोः बलीवदीयोः एकः शरीरेण दुर्बलः ज्वेन गन्तुमशक्तश्चासीत्।

B
S उत्तर (iii) मातुः सुरभेः नेत्राभ्यां श्रूणि आकिरासन्।

E

प्रश्न 19 के उत्तर (अथवा)

उत्तर चातकः वने वसति।

उत्तर (ii) चातकः चातकः मानी अगः वति।

उत्तर (iii) चातकः पिपासतः म्रियते।

प्रश्न 20 के उत्तर

उत्तर (i) सिंहः कुथयति अहं वनराजः अस्मि ।

उत्तर (ii) सिंहः क्रोधेन गर्जन् अवदत् ।

उत्तर (iii) वानरः सिंहम् ^{भक्षकः} कुथयति यत् - " भतः त्वं वनराजः भवितुं तु सर्वथाऽयोग्यः । राजा तु ^{भक्षकः} रक्षकः भवति परं भवान् तु भक्षकः । अपि च स्वक्षायामपि समर्थः नासि, तर्हि कुथमस्मान् रक्षिष्यसि । " इति ।

प्रश्न 21 के उत्तर

उत्तर (i) संन्यासी नदीतीरे वसति स्म ।

उत्तर (ii) नौका शिलायाः घटनेन निमग्ना अभवत् ।

उत्तर (iii) एकदा संन्यासी शिष्यैः सह नद्याः अपरं तीरं गतवान् ।

उत्तर (iv) संन्यासी अकुथयत् - तस्यां नौकायां स्थितेषु कश्चित् दुष्टः आसीत् इति मन्ये । अतः ते सर्वे मरणं प्राप्नुवन्तः । " इति ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न २ का उत्तर

सेवायाम्,

श्रीमन्तः प्राचार्य महोदयः,
शासकीय उच्चतर माध्यमिक विद्यालयः,
नंदा नगरम्, इंदौर मण्डलम्,
मध्यप्रदेशः।

विषयः - अवकुशार्थम् प्रार्थना पत्रम्।

B
S
E

महोदयः,

सत्विनयं निवदनमस्ति इदं यद् अद्य अहं
अकुस्मात् ज्वरपीडितः अस्मि। अतएव विद्यालयं आगन्तुं
सर्वथा असमर्थाः अस्मि।

कृपया श्रीमन्तः पञ्चदिवसानाम् अवकुशं
स्वीकृत्य माम् अनुग्रहीतुम् अर्हन्ति भवन्तः।

दिनाङ्कः

14/03/2023

भवदीय शिष्यः

अ.व.स.

कुक्षा - दसवीं

वर्ग - 'द'

प्रश्न २३ का उत्तर

(i) संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्

संस्कृत भाषा विश्वस्य सर्वसु भाषासु प्राचीनतमा भाषा अस्ति। प्राचीनसमये एषेव भाषा सर्वसाधारणा आसीत्। सर्वे जनाः संस्कृतभाषायामेव वदन्ति स्म।

विश्वसाहित्यस्य सर्वे प्राचीन ग्रन्थाः, चत्वारः वेदाः संस्कृतभाषायामेव सन्ति। भासः - कालिदासः - भवभूतिः - दण्डी - सुबन्धुः - जयदेव - इत्यादयः संस्कृतभाषायाः कुविः

नाटककारश्च आसन्।

जीवनस्य सर्वसंस्कारेषु संस्कृतभाषायाः प्रयोगः भवति। संस्कृत भाषा भारतस्य प्राणभूता भाषा अस्ति। राष्ट्रस्य ऐक्यं च साधयति। अधुनाऽपि संगठस्य कृते संस्कृतभाषा अति उपयुक्ता अस्ति। मैक्समूलरः उक्तवान् यत् - "संस्कृतभाषा संस्कृतभाषा विश्वस्य महत्तमा भाषा अस्ति।"

संस्कृतभाषायाः प्रभावः अन्ये वैदेशिक भाषासु अपि दृश्यते। संस्कृतभाषा समस्त भारतीयभाषाणां जननी वर्तते। संस्कृतभाषा भारतस्य एकतायाः आधारः अस्ति। भारतीय वीरवस्य रक्षणीया ऐतस्या प्रचारः - प्रसारः सर्वैव कर्तव्यः। अतएव उच्यते - "संस्कृतिः संस्कृतप्रितः।"